

Jämtlands Läns
Landsting

RESULTATET AV GRANSKNINGEN ÅR 2013

Ansvarig: Revisionsdirektör Majvor Enström

Revisionskontoret

Majvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

Innehåll

1	SAMMANFATTNING	4
2	INLEDNING/BAKGRUND	5
2.1	LANDSTINGETS STYRMODELL	5
2.2	DET ÄR STYRELSENS ANSVAR SOM GRANSKAS	5
3	RESULTAT	6
3.1	GRUNDERNA FÖR REVISORERNAS ANSVARSPRÖVNING	6
3.2	ÅRSREDOVISNINGEN	6
3.2.1	Förvaltningsberättelsen	7
3.2.2	Måluppfyllelse - verksamheten	8
3.2.3	Måluppfyllelse - Ekonomin	9
3.3	STYRNING OCH KONTROLL	12
3.4	ÄRENDEBEREDNING	13
3.5	RÄKENSKAPERNA	13
3.6	VÄSENTLIGA IAKTTAGELSER SOM FRAMKOMMIT I RESULTATET AV 2013 ÅRS FÖRDJUPADE GRANSKNINGAR	14
4	BILAGA	15

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

1 SAMMANFATTNING

Med hjälp av vårt revisionskontor har vi granskat landstingets årsbokslut 2013. Granskningen har genomförts med utgångspunkt i Lag om kommunal redovisning och God redovisningssed.

Underlag till våra bedömningar är även landstingsstyrelsens delårsrapporter, årsbokslut till fullmäktige, styrelsens protokoll med handlingar och uppgifter som framkommit i de granskningsinsatser som revisorerna i enlighet med revisionsplan för år 2013 har genomfört.

Räkenskaperna har granskats med utgångspunkt från Lag om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

De synpunkter som vi lämnat i utlåtandena avseende delårsboksluten (per april och per augusti) på styrningen, måluppfyllelsen i ekonomin och verksamheten - är till stora delar giltiga även för helåret 2013. Ekonomin är bekymmersam med stora underskott och även brister i måluppfyllelse i verksamheten.

Vi noterar dock att styrelsen på ett mer påtagligt sätt än föregående år tagit tag i de problematiska frågorna genom att bland annat uppdraga till förvaltningen att ta fram handlingsplaner. Månadsrapporterna (7 st) har förbättrats avseende träffsäkerheten i prognoser och i flera fall har rapporten resulterat i att styrelsen beslutat om uppdrag till förvaltningen. Vi noterar vidare att styrelsen behandlat sin årliga uppföljningsplan och likaledes internkontrollplan enligt beslutad tidplan. I det sammanhanget vill vi rekommendera en ökad tydlighet i dokumentationen avseende styrelsens ställningstagande med anledning av det som redovisats, speciellt gäller detta dokumentationen avseende styrelsens uppföljningsplan.

Den stora ökningen av återlånen, inte minst under 2013, är mycket bekymmersam. Pensionsåtaganden är avtalsreglerade och påverkas inte av återlåningen. Däremot kan risk uppstå att pensionsmedel måste betalas ut på bekostnad av verksamheten..

Landstinget är långt ifrån en god ekonomisk hushållning vilket vi vid flera tidigare tillfällen uppmärksammat på, senast i utlåtandet om delårsrapporterna. Landstingets resultat för 2013 är dock en förbättring jämfört med föregående år (exkl Rips) men gapet mellan nuvarande ekonomiska situation och en god ekonomisk hushållning uppgår till 160 mkr (enligt uppgifter i årsredovisningen). Handlingsplanerna som beslutats syftar främst till att förbättra kvaliteten i verksamheten och kommer därmed på sikt kunna ge positiva effekter i ekonomin.

Inledning på året präglades av turbulens i ledningen som bland annat medförde att före landstingsdirektören avgick. Tiden efter och fram till den första oktober 2013 då den nya landstingsdirektören tillträdde har tjänsten bemannats med korta tillförordnanden. Med den nya ledningen bedömer vi att situationen i ledningsfunktionen kan ge bättre förutsättning för att klara av det stora arbetet som måste till för att landstinget ska komma till ett bättre läge både ekonomiskt och verksamhetsmässigt.

Vår sammanfattande slutsats är att det ekonomiska resultatet och det resultat för verksamheterna som redovisas i årsbokslutet för 2013 i flera väsentliga delar inte uppfyller det uppdrag som fullmäktige gett till styrelsen för år 2013. Den nya situationen i ledningsfunktionen samt att styrel-

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

sen under senare delen av året beslutat om mer kraftfulla åtgärder bedömer vi kan ge bättre förutsättningar att klara den svåra situationen.

2 INLEDNING/BAKGRUND

2.1 LANDSTINGETS STYRMODELL

Granskningens utgångspunkter har, förutom regelverket, varit landstingets styrmodell som är utformad enligt följande:

- ✓ Landstingsplanen omfattar fullmäktiges målområden för treårsperiod samt framgångsfaktorer
- ✓ Med utgångspunkt från framgångsfaktorerna utarbetar landstingsdirektören en Verksamhetsplan som godkänns av styrelsen
- ✓ I enlighet med Landstingsplanen utarbetas även landstingsövergripande handlingsplaner.

En 12 - årsplan (LUP) som är under utarbetande ingår också i modellen.

2.2 DET ÄR STYRELSENS ANSVAR SOM GRANSKAS

Styrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ansvaret omfattar även att räkenskaperna förs och är upprättade i enlighet med lag samt att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorernas ansvar är att pröva om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt,
- räkenskaperna är rättvisande och
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna och beredningarna är tillräcklig samt om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Revisorernas uppdrag och arbetsätt regleras i kommunallagen, aktiebolagslagen (lekmanarevisorerna) och landstingets revisionsreglemente. Granskningen ska genomföras enligt god revisionsd i kommunal verksamhet det vill säga med en sådan urvalsmässig omfattning, inriktning och kvalitet att den ger ett tillräckligt underlag för revisorernas årliga ansvarsprövning och uttalande i revisionsberättelsen.

På sedvanligt sätt har revisorerna för år 2013 beslutat om en revisionsplan (Dnr REV/7/2013). Planen har upprättats efter en grundlig analys av de risker som kan utgöra hot och hinder vid verksamhetens fullgörande utifrån fullmäktiges mål samt de konsekvenser i form av ekonomisk skada, förtroendeskada mm som kan uppstå om riskerna inträffar.

Revisionen för år 2013 har likt tidigare år genomförts i form av; fördjupade granskningar, förstudier, hearing, verksamhetsbesök, granskning av protokoll och handlingar samt genom att i övrigt

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

aktivt följa vad som händer i landstingsverksamheten och i omvärlden. Granskningen av styrelsens återrapportering till fullmäktige har för 2013 utökats till att, förutom delårsbokslut per augusti och årsbokslut, även omfatta delårsbokslut per april. Revisorerna granskar även Bostadsbolaget, Stiftelsen Jamtli, Samordningsförbundet i Jämtland, Länstrafiken AB, Norrtåg AB och Norrlandstingens regionförbund genom sina utsedda lekmanrevisorer/revisorer. Även Gemensamma nämnden för upphandling och distribution av sjukvårdsprodukter samt Gemensamma nämnden närvård Frostviken ingår i revisionsuppdraget.

Revisionskontoret har på revisorernas uppdrag under året genomfört granskningar enligt revisionsplanen 2013 Bilaga 1. Därtill har även uppkommen revision genomförts bl. a med anledning av nystartade LEAN-arbetet samt andra under året aktualiserade behov av revisionsinsatser (Stafettläkarstoppet).

3 RESULTAT

3.1 GRUNDERNA FÖR REVISORERNAS ANSVARSPRÖVNING

- Bristande måluppfyllelse, ohörsamhet till mål och riktlinjer fastlagda av fullmäktige eller i föreskrifter.
- Bristande styrning, ledning, uppföljning och kontroll.
- Förtroendeskada eller annan immateriell skada.
- Ekonomisk skada.
- Obehörigt beslutsfattande.
- Icke lagenlig verksamhet, brottslig gärning.
- Otillräcklig beredning av ärenden.
- Ej rättvisande redovisning

3.2 ÅRSREDOVISNINGEN

"Årsredovisningen skall redogöra för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets slut

1 § Förvaltningsberättelsen skall innehålla en översikt över utvecklingen av kommunens eller landstingets verksamhet.

Upplysningar skall även lämnas om

- 1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen eller resultaträkningen men som är viktiga för bedömningen av kommunens eller landstingets resultat eller ställning,*
- 2. sådana händelser av väsentlig betydelse för kommunen eller landstinget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,*
- 3. kommunens eller landstingets förväntade utveckling,*
- 4. väsentliga personalförhållanden,*
- 5. andra förhållanden som är av betydelse för styrningen och uppföljningen av den kommunala verksamheten."¹*

¹ Lag om kommunal redovisning

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

3.2.1 Förvaltningsberättelsen

Förvaltningsberättelsen har i huvudsak samma struktur som föregående år men har utökats med delarna: "Goda exempel" och "Uppföljning av landstingsplanens framgångsfaktorer."

Förvaltningsberättelsen har i vissa delar utvecklats exempelvis med en djupare analys av de olika för ekonomin, påverkande faktorerna.

I avsnittet om "God ekonomisk hushållning" saknas dock:

- en tydlig redovisning av den enligt lag föreskrivna balanskravsutredningen.
- en upplysning om hur regleringen av det negativa resultatet för året (och tidigare år) ska ske.
- en upplysning om att fullmäktige skulle ha fattat beslut om att en reglering av det negativa resultatet inte ska ske och vilka synnerliga skäl som skulle föreligga och som är av den art som finns beskrivet i förarbetena till bestämmelsen i 8 kap 5 § i Kommunallagen.

Avsnittet om "Hälsovalet" innehåller redovisning om ersättningsmodellen, uppföljningar, ny modell för folkhälsopengen och listningen, dock saknas uppgifter om ekonomin för de i Hälsovalet ingående enheterna.

Redovisningen av "Landstingets engagemang i bolag och stiftelser" har utvecklats och omfattar nu samtliga parter där landstinget har ett ekonomiskt ansvar. Redovisningen är dock inte enhetlig och saknar en återredovisning utifrån uppdraget/ägardirektivet (undantag Jamtli), landstingets finansieringsansvar (undantag Landstingsbostäder och Jamtli), risker mm.

I investeringsredovisningen beskrivs i summerad form vilka investeringar som genomförts avseende fastigheter och maskiner, inventarier och hjälpmedel samt finansieringen. Vidare sägs "investeringarna följer årets plan på ett bra sätt och alla beslutade delprojekt har startat". I årsredovisningen 2013 liksom i motsvarande för 2012 sägs: "För den kommande treårsperioden finns utrymme för fastighetsinvesteringar för 100 miljoner kronor. Behovet är dock avsevärt större". Redovisningen saknar dock analys av konsekvenser av detta.

Kommentarer:

Förvaltningsberättelsen behöver utvecklas ytterligare i bl.a. följande avseenden:

- Redovisningen av "Landstingets engagemang i bolag och stiftelser" bör, i enlighet med lagens krav på innehåll i förvaltningsberättelser, förtydliga redovisningen med uppgifter om ekonomiska förpliktelser för landstinget, infriandet av uppdrag/ägardirektiv och om affärs- och marknadsrisker.
- Investeringsredovisningen bör, som revisorerna även påtalade föregående år, kompletteras med avstämning mot investeringsplaner samt analyser och konsekvensbeskrivningar avseende de ekonomiska utrymmet och de i årsredovisningen redovisade avvikelserna mot planerna.
- Det negativa balanskravsresultatet ska enligt lag om kommunal redovisning 4 kap. 4 § redovisas i förvaltningsberättelsen med uppgift om när och på vilket sätt landstinget avser att göra den enligt 8 kap. 5 a § kommunallagen föreskrivna regleringen av resultatet. Vidare sägs i lagen "Om fullmäktige har beslutat att en sådan reglering inte ska ske, ska upplysning lämnas om detta. Därvid ska skälen till beslutet anges.

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

Uppllysning ska också lämnas om hur tidigare räkenskapsårs negativa balanskravsresultat har reglerats och om det balanskravsresultat som återstår att reglera”.

3.2.2 Måluppfyllelse - verksamheten

Målområden i Landstingsplan 2013-2015 är ”Patient”, ”Medarbetare”, ”Samhälle”, ”Verksamhetsresultat” med sammanlagt 8 ”övergripande mål” och 37 ”framgångsfaktorer”.

Enligt landstingets styrmodell ska landstingsdirektören, med utgångspunkt från framgångsfaktorerna, ta fram en årlig verksamhetsplan som konkretiserar framgångsfaktorerna i mätbara mål och aktiviteter. Landstingsstyrelsen fastställer landstingsdirektörens verksamhetsplan.

Landstingsdirektörens verksamhetsplan för 2013 omfattar 20 målvärden, 13 fokusområden och 25 aktiviteter.

Resultatet för år 2013 visar följande:

<i>Målområde</i>	<i>Målvärde uppfyllt</i>	<i>Målvärde inte uppfyllt i olika grad</i>	<i>Uppgifter saknas</i>
Patient	2	3	0
Medarbetare	0	3	0
Samhälle	3	2	1
Verksamhetsresultat	2	5	0
Totalt	7	13	1

Målområdena är ändrade (2012-års målområden: God folkhälsa, God vård, Regional utveckling, Attraktiva och hälsofrämjande arbetsplatser och God ekonomi) vilket bland annat medfört att nettokostnadsutvecklingen som tidigare ingick i målområdet ”God Ekonomi” för 2013 ingår i målområdet ”Verksamhetens resultat”.

Av landstingsstyrelsens årsredovisning framgår att verksamhetsmålen, målvärden och beslutade aktiviteter för 2013 i många fall endast delvis uppnåtts och i något fall saknas mätresultat. Områden med låg måluppfyllelse är ”Medarbetare” avseende sjukfrånvaron (skillnaden mellan kvinnor och män). Målområde ”Verksamhetsresultat” brister i måluppfyllelse avseende kontaktsjuksköterskor (cancervården), väntan på akutmottagningen, ineliggande med vårdrelaterad infektion samt nettokostnadsutvecklingen. Målområde ”Patient” har bristande måluppfyllelse avseende tillgängligheten, liksom tidigare år.

Notering från protokoll och handlingar mm:

Av de månadsrapporter som redovisats i landstingsstyrelsen under år 2013 framgår att det inte enbart är de ekonomiska målen som har en bristande måluppfyllelse. Detta gäller även vårdgarantin, kömiljarden, vårdrelaterade infektioner, sjukfrånvaron, utförd tid och minska nyttjande av bemanningsföretag.

Måluppfyllelsen har inte förbättrats nämnvärt vilket framgår av resultatet i Årsredovisningen

Den under året bristande måluppfyllelsen när det gäller verksamhetsmål, har enligt vad vi kunnat notera i protokollen, i några fall resulterat i att styrelsen fattat beslut om åtgärder för att

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

komma till rätta med bristerna. Exempelvis beslutades i februari att "månadsrapporterna ska framöver kompletteras med redovisning av pågående handlingsplaner". I besluten med anledning av månadsrapporterna har dock fokus varit på ekonomin.

Kommentar:

- Revisorerna efterlyste, i sin bedömning av delårsbokslutet per augusti, en ökad uppmärksamhet på verksamhetsmålen och målen för personalen. Beslut och ställningstagande med anledning av månadsrapporter och delårsbokslut för år 2013 visar att styrelsen under året ägnat dessa frågor en något större uppmärksamhet jämfört med tidigare år. Ett antal handlingsplaner (exempel för: tillgängligheten, produktions- och kapacitetsplanering, Lean, lokala RCC) har beslutats med konkreta åtgärder, ansvarig och tidplan. De brister i måluppfyllelse som redovisas i årsredovisningen tyder dock på att behovet av styrelsens uppmärksamhet för de inledningsvis nämnda mål fortfarande är aktuell.

Vi ser en risk i den *ökande sjukfrånvaron* bland personalen samt att det från flera av verksamhetsområdena signaleras om en *ökad stress bland* medarbetarna.

3.2.3 Måluppfyllelse - Ekonomin

Landstinget ska enligt kommunallagen ha en god ekonomisk hushållning vilket innebär att verksamheten ska ha ett ekonomiskt överskott som är tillräckligt för att t.ex. klara framtida investeringar, värdesäkring av anläggningstillgångar, pensionsåtaganden, utvecklingsbehov mm.

Minimikravet för ekonomin är att landstinget ska ha en budget i balans d.v.s. ha en kostnadsnivå som inte överstiger intäkterna. Om underskott uppstår ska fullmäktige besluta om plan för återställande inom 3 år.

Resultatkravet under år 2013

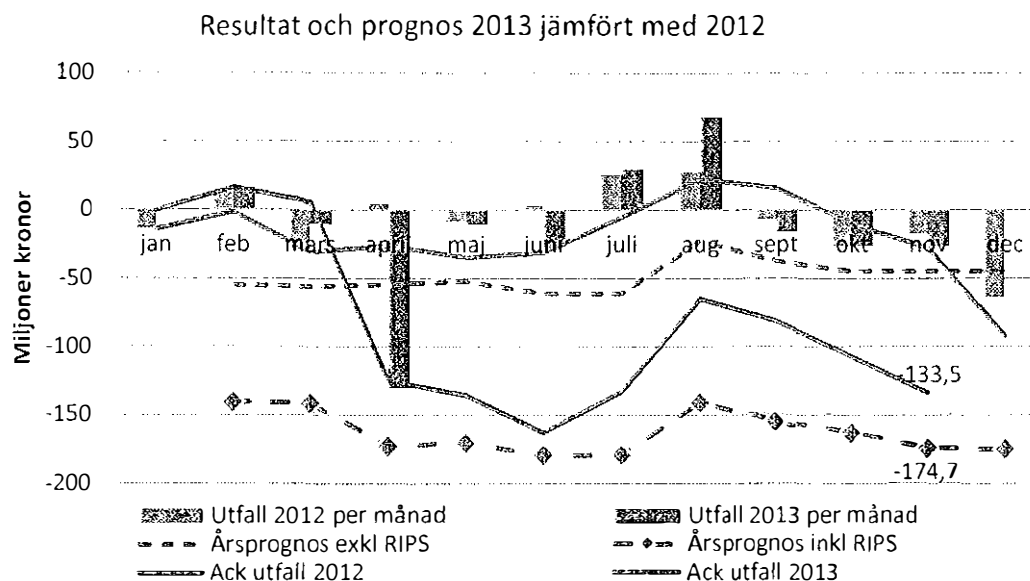
Beslut	Belopp	Notering
Lt-plan 2013-2015	0-resultat	Resultatkrav exkl. täckning av tidigare års underskott
Delårsrapport per april	0 -resultat	
Delårsrapport per augusti	-38 mkr	Enligt yrkande från styrelsen ordförande vid fullmäktige i oktober.

Landstingsstyrelsens beredning om sänkt resultatkrav i oktober innebar att gapet till en ekonomi i balans ökade. Resultatsänkningen har beslutats utan att styrelsen i sin beredning presenterat förslag på anvisning om hur det negativa resultatet ska finansieras. Beredningen har heller inte presenterat några synnerliga skäl till den avvikelse från kommunallagens krav om att i budget ska intäkter överstiga kostnader.

Revisionskontoret

Majvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

Prognoser, utfall mm år 2013

Ovanstående bild visar de *ekonomiska förhållanden för landstinget under år 2013 (tom november) i jämförelse med motsvarande uppgifter för 2012*. Som framgår har ekonomin under i stort sett hela året varit bekymmersam med ackumulerat negativt utfall under stora delar av året med undantag för de tre första månaderna. Negativt resultat har prognostiserats trots återbetalning från AFA och ökade skatteintäkter och generella statsbidrag - sammanlagt 66,1 mkr

Landstingets vårdverksamheter har, i likhet med en lång rad av tidigare år (bilaga 1), även år 2013 redovisat underskott. 4 av 6 centrum i vårdverksamheten redovisar underskott. År 2012 redovisade 5 av 6 centrum underskott.

Landstingets verksamhet genererade ett underskott med 53,1 mkr.

- *Årets resultat* slutade på minus 53,1 mkr (exkl. Rips 117,8 mkr) och enligt balanskravet minus 47,7 mkr. Motsvarande resultat för 2012 visade minus 92,1 respektive minus 81,5. Landstinget har inte klarat av att återställa underskotten från åren 2008, 2009 och 2011, tillsammans med underskottet för år 2012 har landstinget att täcka ett underskott på totalt 139,6 mkr varav 36,7 mkr skulle ha täckts under 2013.
- *Av årsredovisningen* framgår att landstinget är långt ifrån en god ekonomisk hushållning. ”Endast två år det senaste decenniet översteg landstingets resultat 2 procent av verksamhetens nettokostnader”. (Ett mått som används som tumregel för god ekonomisk hushållning). Exklusive AFA och Ripsen hamnade landstingets resultat för 2013 på minus 100 mkr. För att uppnå en god ekonomisk hushållning skulle landstinget därmed behöva förbättra resultatet med ca 160 mkr.
- Landstinget har under år 2013 haft en *nettokostnadsutveckling* på 3,4 procent mot budgeterad 0,1 procent. Motsvarande uppgifter för 2012 var 2,4 procent och målet 1,1 procent
- Det saknas en utvärdering av *soliditeten* mot beslutat mål. Boksluter för år 2013 visar även en försämrad soliditet bl. a. som följd av landstingets svaga resultat och ökad pen-

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

sionsskuld. Soliditeten har under en tioårsperiod fallit från 50 procent till 23,9 procent. Målet för 2013 var en soliditet på 31,3 procent.

- Underskottet i verksamheten medförde även att *återlånet*² ökade kraftigt under år 2013. Sedan år 2009 har lånet ökat med 608 mkr och uppgår nu till 3,3 mdr varav ca hälften orsakats av bromsen³ och sänkningen av räntan för nuvärdesberäkning (RIPS). Resten är en följd av låga resultat och stora investeringsutgifter. Eftersom pensionsåtaganden är avtalsreglerade påverkas inte dessa.
- *Målet för investeringar* är att dessa under planperioden 2013-2015 ska finansieras till 100 procent med medel från den egna verksamheten. Under år 2013 har investeringarna uppgått till 96,7 mkr. Självfinansieringsgraden uppgick till -71 procent vilket förklaras av det stora negativa resultatet i verksamheten. Investeringarna har därmed försämrat likviditeten och medfört en ökning av återlånet. Årets avskrivningarna uppgick till 102,9 mkr.
- Redovisningen i årsbokslutet "*Fem år i sammandrag*" visar att eget kapital förändrats under perioden 2009 – 2013 från 828,6 mkr till 515,2 mkr dvs. en minskning med 313,4 mkr.

Noteringar från protokoll och handlingar mm

- *Landstingsstyrelsen* har under året beslutat om bland annat stafettläkarstopp och stopp för resor, kurser och konferenser mm. Besluten fattades utan dokumenterat underlag i form av konsekvensbeskrivningar/-analyser.
- Ett antal handlingsplaner har beslutats under året men dessa har i huvudsak syftet att förbättra kvaliteten i verksamheten och därmed på sikt förbättra ekonomin.
- *För år 2014 budgeteras ett noll resultat*. En plan för att återställa tidigare års underskott, som för år 2013 uppgår till 36,7 mkr, saknas.

Kommentarer:

- Årsredovisningen för 2013 är i huvudsak upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och i stort sett enligt god redovisningssed. Det saknas dock en redovisning av hur tidigare års underskott ska täckas.
- Det ekonomiska läget är enligt vår bedömning ytterst allvarligt, ett förhållande som vi revisorer även uppmärksammade i bedömning av delårsboksluten per april och augusti. Vi betonade även vikten av att landstingets hela åtagande tydligt redovisas d.v.s. även tidigare års negativa resultat som ska täckas under 2013.
- Landstingsstyrelsen har uppdrag att åstadkomma en god ekonomisk hushållning. Styrelsens åtgärder under år 2013 för att åstadkomma detta har enligt vår mening inte varit tillräckliga vilket också framgår av årets minusresultat.

² Låga eller negativa resultat i innebär att landstinget lånar från medarbetarnas pensioner för att finansiera investeringar eller verksamhet.

³ Reglerar pensionsutbetalning i det allmänna pensionssystemet. Påverkar landstinget genom den kompensation, för sänkningar i allmänna pensionssystemet, som landstinget är ålagd att betala i enlighet med tjänstepensionsavtalet.

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

- Landstingsstyrelsen har med utgångspunkt från kommunallagen kap. 8 §§ 5a, 5b även brustit i sin beredning av ärenden till fullmäktige när det gäller hanteringen av årets underskott samt underskott från tidigare år. Underskott ska enligt lagen:
  - regleras under de närmast följande tre åren. Fullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske. Beslut om reglering ska fattas senast i budgeten det tredje året efter det år då det negativa balanskravsresultatet uppkom.

Fullmäktige får besluta att en reglering av ett negativt balanskravsresultat inte ska göras om det finns synnerliga skäl och dessa ska vara motiverade.

3.3 STYRNING OCH KONTROLL

Budgeten var inte i balans vid ingången till 2013

I vår granskning av styrningen mot en god ekonomisk hushållning (Dnr REV/10/2012) uppmärksammades från flera centrumchefer att det redan i ingången av 2013 förelåg en obalans mellan uppdrag och budgeterade resurser. I våra intervjuer med såväl den politiska ledningen som tjänstemannaledningen framkom att detta var ett känt förhållande.

Vi noterar i första prognosen för 2014 (februari) att underskottet för året väntas bli 79,1 mkr.

Kommentarer:

- Budgetering och –uppföljningen bör utvecklas för att komma till rätta med de sedan många år återkommande underskotten i vårdverksamheten. Det finns enligt vår bedömning uppenbara risker att detta kan urholka tilltron till budgeten som styrmedel och försvaga budgetmoralen.

Interna kontrollen

Granskningen av styrelsens Uppföljningsplan 2013 och Internkontrollplan 2013 har omfattat att stämna av om planerade redovisningar till styrelsen genomförts och dokumentation av dessa. Granskningen har dock inte omfattat att undersöka formerna för rapporteringen.

Av styrelsens protokoll för 2013 framgår att redovisning skett i enlighet med tidplanerna. I protokollen har återredovisningen av Internkontrollplanen dokumenterats däremot är informationen i många fall knapphändig när det gäller det som redovisats enligt Uppföljningsplanen.

Månadsrapporter har behandlats i styrelsen i februari, mars, maj, juni, september, oktober och november. Vi noterar att dokumentationen från dessa rapporter förbättrats mot tidigare år och innehåller nu i flertalet fall också beslut med anledning av det rapporterade.

Kommentarer:

Vi ser positivt på de förbättringar som gjorts i styrelsens protokoll. Det finns dock utrymme för ytterligare förbättringar och vi rekommenderar att återrapporteringen i styrelsen ges en tydligare form och med dokumentation. Vidare kan protokollen förbättras ytterligare när det gäller att redovisa noteringar och beslut om behovet av eventuella åtgärder med anledning av återrapportering.

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

3.4 ÄRENDEBEREDNING

Landstingsstyrelsen ska enligt Reglemente för Jämtlands läns landsting "bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige såvida beredning inte gjorts av fullmäktigeberedning".

Granskningen av landstingsstyrelsens protokoll och handlingar visar på brister i styrelsens beredning i följande avseenden:

- Styrelsens beredning har heller inte innehållit någon åtgärdsplan för hur återställande av tidigare års underskott ska ske.
- Handlingsplanerna som tagits fram under året har inte gett önskvärda effekter i ekonomin för 2013 vilket kan förklaras av att dessa planer i huvudsak syftar till att förbättra kvaliteten i verksamheten och därmed på sikt minska kostnaderna.
- Beslut om stafettläkarstopp och stopp för resor, kurser, konferenser mm saknade adekvata beslutsunderlag i form av konsekvensbeskrivningar avseende effekter i verksamheten och beräknad besparing.

Kommentarer:

Granskningen visar att landstingsstyrelsens beredning behöver utvecklas i följande avseenden:

- ✓ Kommunallagens krav bör i större utsträckning beaktas.
- ✓ Ärendeberedningen bör utvecklas till att regelmässigt omfatta konsekvensanalyser och beräknade effekter.
- ✓ Vi ser positivt på de handlingsplaner som beslutats men vi ser stort behov av planer och andra åtgärder med mer direkta besparingar för att komma till rätta med den nu akuta ekonomiska situationen.
- ✓ En aktiv omvärldsbevakningen behöver tillskapas för en bra framförhållning i planeringen och styrningen.

3.5 RÄKENSKAPERNA

Granskningen har skett utifrån följande kontrollmål:

- ✓ Redogör årsredovisningen för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och de ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets slut?
- ✓ Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Revisionen har utförts med utgångspunkt i lag om kommunal redovisning och Rådets för kommunal redovisning rekommendationer samt genomförts i enlighet med kommunallag och god revisionsd i kommunal verksamhet.

Granskningen har omfattat följande delar i årsredovisningen 2013 :

- ✓ Förvaltningsberättelsen, Resultaträkningen och Balansräkningen samt Kassaflödesanalysen (Specifikationer till BR har granskats samt att verifikationer granskats kontinuerligt under hela 2013)

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisorNoteringar vid granskning av specifikationer

Granskningen visar att specifikationerna av balansräkningens poster i allt väsentligt är rättvisande.

Bland balansräkningens skulder finns dock en post på 2,3 mkr som enligt specifikationen avser en skuld till en privat vårdgivare som inte inkommit till landstinget med ersättningsanspråk sedan 2007-02-01. Specifikationen saknar underlag som styrker uppbokat belopp. Det är enligt uppgifter inte heller klarlagt om och i så fall i vilken utsträckning den privata läkaren bedrivit vård.

Bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och visar en rättvisande bild av verksamheten, verksamhetens finansiering och landstingets ekonomiska ställning.

Den uppbokade skulden avseende ovan nämnda privatläkare är dock inte möjlig att värdera då det saknas underlag som styrker skuldens existens och storlek. Vi rekommenderar att skulden snarast fastställs och regleras.

3.6 VÄSENTLIGA IAKTTAGELSER SOM FRAMKOMMIT I RESULTATET AV 2013 ÅRS FÖRDJUPADE GRANSKNINGAR

De fördjupade granskningarna har genomförts med intervjuer med berörd personal och politiska ledningen samt med hjälp av enkätundersökningar, i vissa fall även med personal hos externa samarbetsparter (länets kommuner). Resultatet av de enskilda granskningarna har i samtliga fall dokumenterats i revisionsrapporter⁴ som, med skrivelse från revisorerna, överlämnats till landstingsstyrelsen för yttrande.

- **Styrningen i praktiken kan förbättras**

Av de granskningar som genomförts under 2013 (ex vis "Chefsrollen", "Medarbetarenkäten", "Landstingsstyrelsens styrning och insyn i gemensam nämnd, kommunalförbund och samordningsförbund") framgår att den formella styrningen i många avseenden är väl tillgodosedd.

Styrningen i praktiken har dock visat sig ha brister i form av att det saknas en tydlig systematik i kontrollen av följsamheten i tillämpningen av nämnda dokument och att dokumentationen av åiterrapporteringen ofta är knapphändig.

- **Medarbetarna**

Våra granskningar har visat att det finns brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Detta framgår i vår granskning av "Medarbetarenkäten" där brister i hanteringen av resultatet av nämnda enkät har framkommit.

---

⁴ Finns att hämta/ta del av på revisorernas webbsida alternativt i diariet.

RevisionskontoretMajvor Enström Revisionsdirektör
Certifierad kommunal revisor

Granskningen av "Chefsrollen" visade på arbetsituationer med stress, för lite tid till strategiska frågor och i vissa fall allt för många underställda d.v.s. förhållanden som inte gagnade ett gott ledarskap.

- **Ett ökat fokus på patientsäkerheten**

Patientsäkerhetsenhet har under året förstärkts i och med att vakant chefsläkartjänst blivit tillsatt.

I vår granskning av "Läkemedelslistan" framkom vissa brister i rutiner för hantering och kontroll. Bland annat framkom att i apotekets kvalitetsgranskning av läkemedelhanteringen inte ingår hanteringen av läkemedelslistan. Enligt Socialstyrelsens föreskrift om ett systematiskt kvalitetsarbete och enligt Patientsäkerhetslagen ska vårdgivaren kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med fastställda processer och rutiner.

Vidare framkom att rutiner för avvikelserapportering avseende läkemedelshanteringen saknades i landstingets riktlinjer för avvikelserapportering.

- **IT-stöd**

I granskningar och vid intervjuer med centrumcheferna har framkommit att det finns brister i både de landstingsövergripande och i vissa av de verksamhetsspecifika IT-stöden. Brister som påtalats handlar om användarvänligheten samt problem att få fram aktuella uppgifter.

Majvor Enström 26/3 2014
Ort och datum

Majvor Enström
Namnteckning
Certifierad kommunal revisor

4 BILAGA

---

1. Årsvisa resultat för Jämtlands läns landsting under perioden 2003 – 2013

Bilaga 1

